

MODUS
Prace z historii sztuki
X–XI (2011)

Magdalena Ludera

Ikona Archanioła Michała w kościele w Perespie – znamienny przykład dzieła sztuki wyznaniowego pogranicza Rzeczypospolitej XVIII wieku¹

Ikona św. Michała Archanioła znajduje się w dawnej cerkwi, a obecnie kościele parafialnym pod wezwaniem św. Michała Archanioła w Perespie² – wsi oddalonej o 30 km od granicy ukraińskiej i mniej więcej tyle samo od Zamościa – najbliższego większego miasta. Określenie malowidła mianem „ikony” znajdzie swoje uzasadnienie w przywołanych w dalszej części pracy źródłach pisanych, wskazujących na współczesność powstania obrazu i funkcjonowania peresopskiej cerkwi. Choć nie jest znany fundator obrazu, istnieją przesłanki, by twierdzić, że malowidło powstało dla cerkwi w Perespie – stąd przypuszczenie, iż pełniło w niej funkcję kultową. Literatura dotycząca ikony jest niezwykle skromna. Niewielki monograficzny artykuł Ryszarda Brykowskiego z 1992 r. – przez samego autora opatrzony podtytułem *Uwagi*

¹ Artykuł został opracowany na podstawie pracy magisterskiej napisanej w r. 2008 pod kierunkiem dr hab. Małgorzaty Smorąg Różyckiej oraz recenzowanej przez dra hab. Piotra Krasnego.

² Perespa koło Tyszowiec (dzisiejsze województwo lubelskie, powiat tomaszowski). Na gruncie dyskusji naukowej uchwytny jest ślad pomyłek dotyczący nazwy „Perespa” (Z. Hornung, *Na śladach działalności artystów francuskich w Polsce*, „Teki Komisji Historii Sztuki” 1, 1959, s. 282). W *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* Perespa z powiatu tomaszowskiego pojawia się dwukrotnie – *Perespa*, w: *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* (dalej: *Słownik*), t. 8, Warszawa 1887, s. 7 oraz *Perespa*, w: *Słownik*, t. 15, cz. 2, Warszawa 1902, s. 439. Zgodnie z drugą notatką w 1565 r. wieś nazywała się *Przispia*.